

Hans kongelige Majestæts naadigste beretning til Norges riges storting om rigets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløben, siden nationens repræsentanter sidst var samlede.

Vi Oscar, af Guds naade konge til Norge og Sverige, de goters og venders,

gjøre vitterligt:

Overensstemmende med rigets grundlov skal Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede storting beretning om rigets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløben, siden nationens repræsentanter sidst var samlede.

Examen artium er i mai og juni 1902 bestaaet af 425 kandidater.

Den nye lov om lærerskoler og prøver for lærere og lærerinder i folkeskolen af 18de januar 1902 er befalet sat i kraft fra 1ste august d. a. undtagen for de klasser, som i aarene 1902—1904 endnu vil være i gang efter den hidtil gjældende seminarlov. Der er approberet reglementer for de forskjellige prøver ved lærerskolerne samt fastsat reglementariske bestemmelser og undervisningsplan for disse skoler.

Arbeidet med den tekniske høiskole i Trondhjem er kommet saa langt, at konkurrenceprøve til bygningens opførelse er afholdt og bedømt og arkitekt antaget.

Kaptein Otto Sverdrup er lykkelig vendt tilbage med «Fram» efter sin 4-aarige polarreise, medbringende hjem et righoldigt videnskabeligt materiale.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har været fortsat i tverskibene og i taarnhvælvet. I vestskipet er udført en del forberedende restaurationsarbejder.

Samtlige kirkelige fonds stilling er fremdeles god og i fremgang.

Siden forrige beretning er der givet stadfæstelse paa 45 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital af kr. 1 143 976,37.

Antallet af de for høiesteret henstaaende upaadømte sager, der ved begyndelsen af 2den session 1901 var 417, nemlig 11 kriminelle og 406 civile, udgjorde ved begyndelsen af 2den session dette aar 518, nemlig 24 kriminelle og 494 civile.

Udgifterne ved undersøgelser af lovovertrædelser m. v., der i budgetterminen 1900—1901 udgjorde ca. kr. 1 414 000,00, har i budgetterminen 1901—1902 andraget til ca. kr. 1 470 000,00.

Antallet af strafarbeidsfanger har i budgetterminen 1901—1902 gjennemsnitlig udgjort 704 mod 708 i forrige budgettermin. Ved udgangen af budgetterminen var antallet 756, hvoraf 670 mænd og 86 kvinder.

Sundhedstilstanden har i det hele taget været tilfredsstillende. Dødelighedsforholdet har efter de foreløbige oplysninger derom, som har kunnet erholdes fra det statistiske centralbureau, i 1901 stillet sig noget gunstigere end i 1900 og betydelig gunstigere end i 1899.

Udbyttet af fiskerierne har været noget bedre end i de nærmest foregaaende aar saavel for torskefiskerierne som fedsildfiskerierne vedkommende. Priserne har stillet sig forholdsvis høie.

I juli maaned d. a. afholdtes i Kjøbenhavn møde af delegerede fra de i de internationale havundersøgelser interesserede lande til organisation af undersøgelserne. Efterat det under kongressen i Kristiania foreslaaede permanente internationale centraludvalg med centralbureau, hvis sæde er fastslaaet at skulle være i Kjøbenhavn, var konstitueret, besluttedes oprettelsen af et centrallaboratorium med sæde i Kristiania under ledelse af professor Nansen. Angaaende det praktiske fiskeriarbejde blev det bl. a. bestemt, at der skulde nedsættes en komite til at lede arbeidet med studiet af vandrefiskenes indsig og de dermed sammenhængende fiskerier. Til at formidle samarbeidet samt bearbejde resultaterne besluttedes valgt en forretningsfører, og valget faldt paa dr. Hjort.

For industrien har konjunkturernes i de fleste brancher været ugunstige.

Handelsomsætningen med udlandet viser nu nedgang. For indførselens vedkommende sank værdien i 1901 med 23½ million kroner. Denne formindskelse fordeler sig paa importen saavel af forbrugsartikler som af produktionsfornødenheder. Exporten naaede sit maximum i 1900 med 172,9 millioner kroner og sank i 1901 med 7,8 millioner kroner, hvilken formindskelse hovedsagelig falder paa trælast.

De hidtil beregnede opgaver for 1902 viser for de 7 første maaneder ingen væsentlig forandring for indførselens vedkommende i sammenligning med det foregaaende aar, medens exporten vedblivende er synkende. Formindskelsen, der for de nævnte maaneder udgjør 5,4 millioner kroner, falder væsentlig paa trælast, saltet fedsild, klipfisk og tran.

Trælastmarkedet har som følge af indskrænket hugst bedret sig, og priserne paa de udenlandske markeder har i den senere tid vist stigning.

Skibsfarten har i det forløbne aar i det hele arbeidet under ugunstige vilkaar. Fragterne holder sig fremdeles lave, ligesom udsigterne for nogen opgang ikke synes at være synderlig lyse.

Handelsflaaden er for dampskibenes vedkommende fremdeles forøget, medens seilskibstonnagen formindskes. Dampskibsflaaden er vokset fra 505 400 tons ved udgangen af 1900 til 531 100 tons ved udgangen af 1901, medens seilskibsflaaden i det samme tidsrum gik ned fra 1 002 700 tons til 935 900 tons.

Indskudsmidlerne i bankerne er i 1901 forøgede, om end ikke i samme grad som i det foregaaende aar. I februar maaned dette aar kunde vekseldiskontoen nedsættes til 4½ pct.

Udvandringen har været i sterk stigning. Der udvandrede i 1901 i alt 12 745 nordmænd. I indeværende aars 8 første maaneder er der over de vigtigste havne udvandret 15 419 nordmænd eller 5 774 mere end i det tilsvarende tidsrum i 1901.

Efter en streng vinter kom vaaren sent og var usedvanlig kold. Ogsaa udover forsommeren holdt veiret sig kjøligt, og da derhos nedbøren var ringe, stod aarsveksten i begyndelsen af juli saa betydelig tilbage, at der mangedes nærdes frygt for et fuldstændigt uaar. Imidlertid bragte den sidste halvdel af juli regn og mildere luft, hvorved forholdene bedredes betydelig. Alligevel er høudbyttet blevet ikke lidet under et middelsaar, og kun i et par af de nordligste amter antages et saadant at været naaet. For de fleste distrikters vedkommende dreier det sig omkring tre fjerdedele af det gjennemsnitlige udbytte.

Da sædekornet paa grund af den sene vaar kom sent i jorden, og forsommeren var kold og tør, stod kornagrene ved midtsommertid langt tilbage. Det omkring midten af juli indtraadte gunstigere veir bragte haab om et bedre udbytte, end det tidligere havde seet ud til, men da kjøligere veir atter indtraadte i august og september, naaede kornet kun paa de færreste steder fuld modenhed. Paa grund af tidlig frost blev en forholdsvis betydelig del af den paaregnede kornavling høstet i grøn tilstand. Udbyttet af halm antages, især naar hensyn tages til kvaliteten, heller at være over end under det sedvanlige.

Udbyttet af poteter tør betegnes som henimod et middelsaars. Vistnok frøs potetesgræsset mange steder tidlig, men poteterne

synes, trods det ugunstige veir, at have klaret sig godt, og nogen sygdom paa frugten har man ikke modtaget meddelelse om.

Turnipsen har næsten overalt, hvor den dyrkes, givet et udbytte langt under det sedvanlige.

Det samme gjælder sæterudbyttet, idet græsveksten var lidet udviklet, og dels har ogsaa dyrene lidt noget under det kjølige veir i sætertiden.

Ogsaa havebruget har været drevet under ugunstige vilkaar, og navnlig har frugtavlens i de østlandske amter kastet lidet af sig. Det samlede landbrugs udbytte maa saaledes i det store hele betegnes som liggende betydelig under et middelsaars. For dets produkter har der været rask afsætning og til gode priser.

Trælastpriserne er for tiden meget gode, og hvis disse priser holder sig, vil man kunne vente sig et godt udbytte af vor trælastudførsel.

De offentlige skoges afkastning viser en glædelig stigning, og disse skoge vil til næste aar give et betydeligt større udbytte end nogensinde før.

De private skoge er fremdeles udsat for sterk hugst. Men samtidig udfolder det norske skogselskab med dets underafdelinger omkring i amterne en for vore privatskoges opkomst gavnlige virksomhed, ligesom verneskogsregler og vedtægter for disse skoges bevarelse nu er vedtaget inden mange herreder.

Indkjøb af skog for offentlig regning er iverksat efter den dertil givne bevilgning.

Salg af leilændingsgods inden de nordlandske statsskoge er igangsat i større udstrækning.

I Mo i Helgeland foregaar for det nydannede grubeselskab «*Dunderland ironore Comp. lim.s*» regning anlæg af en bredsporet bergbane ca. 2 mil op igennem Dunderlandsdalen, ligesom storartede anlæg for jernmalmens opberedning er under arbejde. Den til disse anlæg nødvendige grund er af selskabet exproprieret inden de derliggende offentlige eiendomme.

Arbejdsdriften ved de af stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbejder er foregaaet i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte

plan og i det omfang, som de givne bevilgninger har tilladt.

Kristiania—Gjøvikbanen, der har været aabnet for trafik til Randsfjorden siden december 1900, saavel som Ofotbanen og Hell—Sunnanbanen indtil Levanger ventes færdige til drift inden udgangen af aaret. De private jernbaner Tønsberg—Eidsfoss og Holmestrand—Vittingfoss er aabnet for drift.

De i drift værende jernbaner udgjør i alt 2 135 km. i længde, og deres trafik har i det forløbne aar i det hele vist nogen, om end ikke betydelig nedgang.

Forsikringssummerne for de i den almindelige brandforsikringsindretning forsikrede bygninger udgjorde den 1ste januar 1902 for kjøbstad-afdelingen . . . kr. 902 356 810,00
land-afdelingen » 389 381 670,00

Tilsammen kr. 1 291 738 480,00

Kjøbstad-afdelingens opsparede fond udgjorde ved udgangen af 1901 ca. kr. 2 675 000,00, medens land-afdelingen til samme tid viste et underskud af ca. kr. 300 000,00.

Kjøbstad-afdelingens beholdning udgjorde den 1ste juli 1902 kr. 3 411 282,00.

Post-, telegraf- og telefonvæsenets indtægter er fremdeles stigende, men, ligesom i de sidste to aar, i mindre grad end de foregaaende. Den statsunderstøttede private dampskibsfart synes i sidste aar at have arbejdet væsentlig under samme vilkaar som i de nærmest foregaaende aar.

Rigets toldintrader, der for budgetterminen 1901—1902 var anslaaet til kr. 35 000 000,00, har for samme tidsrum udgjort kr. 36 109 200,00.

Brændevinsafgiften var for budgetterminen 1901—1902 anslaaet til kr. 4 800 000,00; afgiften af det i samme tidsrum til eierens raadighed stillede brændevin udgjør kr. 6 476 600,00, hvori fragaar kr. 1 058 700,00, nemlig afgiftsgodtgjørelse for udført brændevin kr. 427 200,00 samt for brændevin anvendt til videnskabeligt og teknisk brug, til fremstilling af ætylæter m. v. kr. 631 500,00.

Maltaafgiften, der for budgetterminen 1901—1902 var anslaaet til kr. 4 100 000,00, har i nævnte tidsrum udgjort kr. 4 119 500,00, hvori er kommet til fradrag som skattegodtgjørelse for det til udlandet udførte øl kr. 23 500,00.

Afgiften af ætylætertilvirkningen har i budgetterminen 1901—1902 udgjort kr. 40 400,00 mod anslaaet kr. 12 000,00.

Kongsberg sølvverk har i budgetterminen 1901—1902 givet en produktion af 6 009,1 kg. fint sølv.

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste indberetning afgaves, for statskassens regning udmyntet kr. 861 044,05, udgjørende den for forrige budgettermin besluttede udmyntning, og paabegyndt den for indeværende termin besluttede udmyntning af kr. 600 000,00 i forskjellig skillemynt.

Rigets statsgjæld, der ved udgangen af budgetaaret 1900—1901 udgjorde kr. 228 734 167,26, er ved afbetaling paa statslaanene af 1886, 1888, 1892, 1894, 1895, 1896, 1898 og 1900 samt paa det af statskassen overtagne anlægslaan til Drammen—Randsfjordbanens sidelinjer formindsket med kr. 2 605 114,79, men forøget ved udlevering af en del nye af de til indløsning af prioriterede aktier i Norsk Hovedjernbane i 1899 udfærdigede obligationer samt ved optagelsen af statslaan af 1902 med kr. 36 469 288,79.

Statsgjælden udgjorde saaledes ved udgangen af budgetterminen 1901—1902 kr. 262 598 341,26.

Statskassens kontante beholdning, som ved udgangen af budgetterminen 1900—1901 udgjorde kr. 24 263 000,00, var ved udgangen af budgetterminen 1901—1902 kr. 23 294 000,00.

Statskassens aktiver, som ved udgangen af august maaned 1901 udgjorde omtrent kr. 82 700 000,00, beløb sig ved udgangen af august 1902 til ca. kr. 87 000 000,00.

I aaret 1902 er af hypotekbanken udstedt en 3½ pct. rentebærende obligationsserie effektiv ca. kr. 12 000 000,00, der i sin helhed er solgt til et konsortium.

I indeværende aar indtil ultimo august er udbetalt pantelaan til samlet beløb kr. 6 924 400,00.

Overensstemmende med stortingets bevilgning i forrige termin er fra 1ste oktober iaar opsat:

Norske jægerkorps,
en stationær positionsartilleribataljon, underlagt kystartilleriet,

en mobil positionsartilleribataljon, underlagt feltartilleriet, hvorhos stridskræfterne i Nordland og Tromsø amter er organiserede som to kredsbatalljoner, hver paa 4 kompanier.

Armeens øvelser har været fremmet overensstemmende med givne bevilgninger og med samme dagantal som forrige aar.

Arbeidet ved vore befæstninger har været fremmet i den udstrækning, hvortil de bevilgede midler har givet adgang.

Den geografiske opmaaling har fortsat nymaaling i Ofoten og Salten. Befaring af tidligere maalt terræn har fundet sted i Hedemarken og Smaalenene samt Jarlsberg og Larvik amter, hvorhos kroking af Finmarkens amt er foretaget i Alten, Hammerfest og Tanen fogderier. Triangulering er udført i Buskerud, Nordre Bergenhus og Finmarkens amter.

Hydrografiske undersøgelser er udført i Kristianiafjorden, ved Frøien (Søndre Trondhjems amt), Nordre Helgeland, Lofoten, Ofoten og i nogle havne i Finmarken, hvorhos revision af kystkartverket paa Vestlandet er paabegyndt.

Af karter er udgivet 9 blade af det topografiske kartverk i 1 : 100 000, 1 blad af amtskarter i 1 : 200 000, 3 blade af general-kart over det sydlige Norge i 1 : 400 000, 1 specialkystkart i 1 : 50 000 og 1 kart i 1 : 50 000 over havne i Finmarken (blad II). Efterretninger for sjøfarende er udgivet i maanedlige hefter.

Ved marinens hovedverft er torpedo-baadene af 1ste klasse «Sæl» og «Skrei» nu færdigbyggede. 4 torpedobaade af 2den klasse er under bygning, hvorhos verftet har under arbeide et par mindre dampfartøier for den geografiske opmaaling og kystartilleriet.

Til øvelse for sjøkadetter og sjømilitære konstabler har været afholdt vintertogt med korvetten «Ellida», som derefter i sommer har været paa et kortere krydstogt med kadetter. Til øvelse af sjøvernepligtige har været udrustet exercerskibet «Kong Sverre» samt en vaareskadre, bestaaende af panserskibene «Norge» og «Harald Haarfagre» samt 4 torpedobaade, og en høsteskadre, bestaaende af panserskibene «Norge» og «Harald Haarfagre», kanonbaaden «Fridthjof» samt 8 torpedo-baade. Efter afsluttet høsteskadretogt er

panserskibene oplagte ved Karljohansvern og kanonbaaden «Fridthjof» ved Marviken oplagshavn. Begge panserskibe har sikkerhedsbesætning ombord. Kanonbaaden «Sleipner» har været paa øvelsestogt med sjøkadetter, og chefs- og redningsskibet «Heimdal» blev som sedvanligt i mai maaned sendt til Ishavet for at bistaa norske sæl- og bottlenosefangere.

Panserskibet «Norge» har været sendt til England for i anledning af kroningsfestlighederne dersteds at deltage i flaaderevuen paa Spithead.

Et nyt lynblinkfyrt er tændt paa Æggeløsa i Salten og et 4de ordens fyrt paa Fladflesa i Romsdals amt. Egerøen fyrt paa Jæderen er omdannet til lynblinkfyrt. For vejledning over Hustadviken, Romsdals amt, er Bjørnsund fyrt forsterket og et bifyrt anbragt

i Kvitholmen fyrt. Derhos er nye fyrlymper anbragte paa mange forskellige steder langs kysten. Under arbeide er nye fyre paa Grinna ved Vikten, paa Barøen, Ofoten, og paa Sletnes ved Gamvik, Finmarkens amt. Ligeledes paagaar arbeide med anbringelse af nye og forbedring af ældre fyrlymper langs hele kysten. Nye merker og fortøiningsindretninger er anbragte paa forskellige steder af kysten, hovedsagelig i fiskeridistrikterne. Paa Jæderen er en ny redningsbaadstation traadt i virksomhed paa Vikstranden og en signalstation oprettet paa Obrestad.

Revisionsdepartementet har i de 9 første maaneder af kalenderaaret 1902 revideret et ikke lidet antal flere regnskaber end i de samme maaneder af aaret 1901.

Hans kongelige Majestæt forbliver Norges riges Storting med al kongelig naade og yndest velbevaagen.

Givet paa Stockholms slot den 10de oktober 1902.

Under Vor haand og rigets segl

O s c a r.

(L. s.)

A. Q v a m.

L e h m a n n.